

P. SZABÓ ERNŐ

Kettős világ

Incze Mózes kiállítása

Forrás Galéria, 2009. IV. 29–V. 16.

Kettős világ – Incze Mózes Forrás Galériában rendezett kiállításának címadó festménye éppen a két világ határát idézi meg. A kép középtengelyében álló figura mintha barlang bejáratánál állna, nézne befelé, fürkészné, mi is rejlik az áthatolhatatlan sötét mélyén. Mögötte, a megnyílt térben s a kezében tartott keret négyzetes

Incze Mózes: *Kettős világ*, 2009
olaj, vászon, 140x120cm

nyílásán át fölsejlik a táj, furcsa módon azonban egészen más részletek jelennek meg a két különböző helyen. Nem is ugyanarról a tájról van szó: az egyik a „valóságos”, az itt és most megjelenő natúra, a másik, a kereten keresztül látható, egyfajta ígéret, ha úgy tetszik, eszményi világ. A kép felülete, rajta a félig bepólyált figurával mintegy a kétféle univerzum találkozásának a síkja, lehetséges és lehetetlen történések kezdetének vagy éppen befejeződésének a színtere.

Szinte mindegyik új Incze Mózes-festményt a fentihez hasonló felépítés jellemzi. A felületen megjelenő emberi figurák határterületen helyezkednek el, az itt és az ott terrénnumának találkozásán, a föld és az ég, víz és a föld, a magas és a mély, a mozgás és a mozdulatlanság, a látható és a láthatatlan, a sejthető és a megfajthetetlen, a kimondható és a kimondhatatlan metszéspontjában. A szabadság és a kiszolgáltatottság kettős állapotában látjuk őket – vagy éppen a szabadulás folyamatának valamely, pontosan meg nem határozott fázisában.

Az erdélyi Baróton 1975-ben született, a marosvásárhelyi művészeti gimnáziumban murális festő szakon, majd a budapesti Képzőművészeti Egyetem festő szakán végzett művész

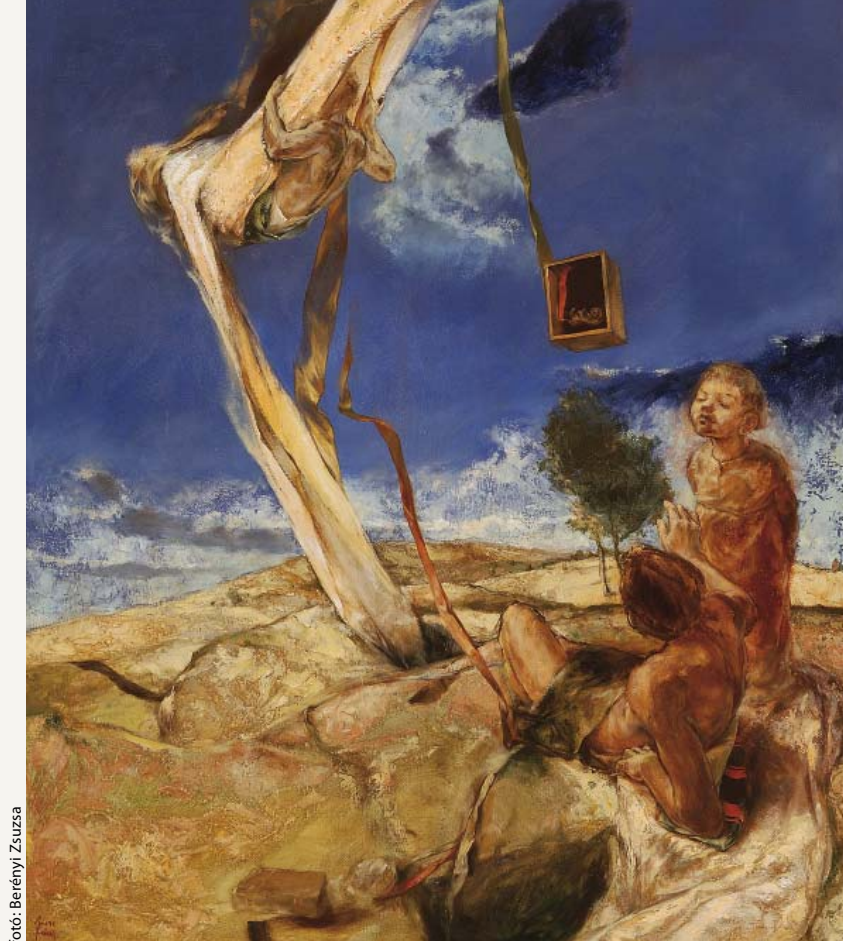
munkássága jól ismert azok számára, akik figyelemmel kísérik az élesdi művésztelep tevékenységét, vagy látták Incze néhány évvel ezelőtti egyéni tárlatát az Art9 Galériában, tavalyi bemutatkozását a Forrás Galériában. A művésznek alapélménye e kettős világ, ha úgy tetszik egzisztenciális élmény, amelyben folyamatosan egybejátszik a megélt élmények és a képzeletben megteremtett értékek kettőssége, s az ellentétek, feszültségek abban a látomásos festészetben oldódhatnak fel, amelyet művel – a félig reális, félig metafizikai világban, amelynek tágas, üres tájainak részletei az emberi dráma helyszínéül szolgálnak. Különböző vonatkozási pontok miatt figyelemre méltó ez a munkásság, hiszen a lét egyetemes kérdései, a művészet belső problémái mellett szorosan összekötődik Közép-Kelet Európa emberének sorskérdéseivel is.

A kiindulást jelentő helyzetképet ő maga így fogalmazta meg: a főiskola elvégzésekor eljutott abba a stádiumba, ahol a figurativitásra már csak a kép aránykiosztása, a vonalak, felületek dinamikája emlékeztetett. Ezt a képi szerkezetet a valóságra utaló színekombinációval töltötte meg (vagy robbantotta szét), így maradt – Ariadné fonalaként – egy a klasszikus piktúrához kötődő elem, amely identitása „mind művészi, mind emberi megítélésében szerepet játszott.”

Csomagolt tárgyakat festett, kódolt üzenetekben „álruhás transzcendens fragmentumokban” fogalmazott az első években. 2003 után viszont korábbi, becsomagolt tájai helyét magának a tájnak, a figurának az együttese foglalja el. Miután felfedezte a táj részleteinek inspiráló erejét, szimbolikus értékét, a legutóbbi években készült műveiben egyféle magánmitológiát teremtve, különös történetek kulisszáiként, az elveszett aranykor értékeit őrző rejtelmes világként jelenítette meg az újra felfedezett táj részleteit. Ezzel a lépéssel a tradíció és kortárs értékek, korszerűség viszonyára vonatkozó kérdésre akceptálható választ adott. Az új tárgyiasság, amelyhez Incze Mózes festményei sorolhatók, újabb lépést jelent azoknak az alapigazságoknak a megtalálása felé, amelyek a festészet klasszikus nyelvén kifejezhetők. A művész mára kiérlelt, karakteres világot teremtett.

Mondhatnánk, az ember, a történelem és a természet találkozásáról, a mítikus ősidők, az aranykor szépségéről beszél.

Azzal azonban, hogy a képi történet szinte kivétel nélkül a kettős világ felezővonalán játszódik le, állítás helyett kérdésként, a kétely kifejeződésekként fogalmazódnak meg mondatai. A *Halláspróba* dobozából üzenetet várnak a mű szereplői, amelynek tartalma azonban ugyanolyan kétséges, mint a *Jövendőmondó* vagy a *Jövőkérdezők* válasza. Nácisszusz tükörként szolgáló vízfelület fölött játszódó drámájának végkifejletét jól ismerjük, az azonban, hogy valóban megérdemelte-e a büntetést, éppen annyira eldöntetlen marad, mint a mű párképeként is tekinthető *Tükör által* című kompozíción önmagával szembesülő magányos figura számvetésének, a *Térben és időben* ülő alakja meditációjának az eredménye, vagy éppen az, hogy az *Álompart* alvó figurájának nyomasztó álmai a halált vizionálják-e vagy a gyötrő képek eltűnése utáni ébredést. Újra és újra a kettős világgal – vagy a világ kettősségével – szembesülünk. Ugyanakkor a két rész összetartozásával is, amire a hol béklyóként, hol kötelékként szolgáló gyolcsdarabok utalnak, amelyek árnyéka egyszerre jelent védelmet és iránymutatást az *Úton lévő* számára. *Mennybemenet és Földrejövet* – hogyan alakul az emberi élet minősége, hogyan alakul a jövő a harmadik évezred elején Közép-Kelet Európában? Ezt kérdezik Incze Mózes kettős világának emberei, s velük ismétli a kérdést nyilván az is, aki a művekkel szembesül.

fotó: Berényi Zsuzsa

Incze Mózes:
Halláspróba, 2009
olaj, vászon, 150x130cm

Incze Mózes:
Jövendőmondó, 2009
olaj, vászon, 140x200 cm

